

Signild Håkansson har lovat bidra med några artiklar om vår gemensamma folkhögskolehistoria. Del 1 följer här nedan.

Vår gemensamma folkhögskolehistoria - del 1

Signild Håkansson

I april 2018 var jag inbjuden till en veteranträff i Göteborg. Den var förlagd till S:ta Elisabets folkhögskola, den enda av de dåvarande 154 folkhögskolorna som jag inte besökt tidigare. Jag blev firad med tårta för att jag gått i mål med mina besök, och det var riktigt trevligt, men ännu roligare var att träffa kära kollegor som jag haft mycket kontakter med genom åren.

Vid mötet diskuterades hur man skulle nå fler nya medlemmar, inte bara rektorer utan också lärare och andra vid folkhögskolorna. Mycket riktigt hade de flesta av de närvarande mångårig rektorerfarenhet. Men inte bara det. Många har också haft ett engagemang långt utanför den egna skolan. De har varit aktiva i RIO och i Landstingsskolornas Rektorsförening, i utredningar och beredningsgrupper knutna till Folkbildningsrådet, i regionala sammanhang och i huvudmannens organisationer eller som debattörer och skribenter i folkhögskolefrågor. Och det slog mig hur avgörande för folkhögskolans utveckling det varit och fortfarande är att kompetenta företrädare för skolformen tar på sig ett sådant ansvar.

Man diskuterade också om namnet på föreningen var det bästa. Ger inte begreppet veteraner associationer till det militära? Och även om vi kan vara lite ärrade, så har de krig vi utstått nog mest handlat om kamp mot okunskap och snåla statsbidrag. Men veteraner finns ju också i andra sammanhang. Som min bilintresserade bror så riktigt konstaterade, när jag nämnde att jag skulle på veteranträff: Det handlar inte om bilar, va? Något svar på vad föreningen borde heta i stället kom man dock inte fram till.

Min medverkan utgick från den översikt jag sammanställt över folkhögskolans utveckling under de 50 senaste åren. Den är en artikel i den årsskrift som Föreningen för

folkbildningsforskning gett ut 2018. Med anledning av jubileet ägnas boken uteslutande åt folkhögskolan och heter helt enkelt **Folkhögskolan 150 år**.

Det visade sig att oväntat många av deltagarna vid mötet själva varit aktiva inom folkhögskolan redan vid 100-årsjubileet. Imponerande! Kändes nästan förmåtet att komma och tala om detta ämne när jag själv kom till folkhögskolan först 1975. Å andra sidan har jag arbetat med skolformen längre fram i nutid. Tillsammans täcker vi i veteranföreningen därmed gott och väl de senaste 50 åren, som alltså utgör vår gemensamma folkhögskolehistoria. Mäktigt!

När jag fick förfrågan om att medverka i årsskriften, tyckte jag att det var angeläget att försöka bidra med en övergripande dokumentation över perioden efter 1968. Det saknades en komplett sammanställning över vilka skolor som tillkommit, när de startat och vilka organisationer som drivit dem. Men det behövdes också en redogörelse för och en analys av vad som sedan hänt med både de nya skolorna och de skolor som redan fanns för femtio år sedan och längre tillbaka. Vilka är de tydligaste utvecklingslinjerna under modern tid?

För att ta reda på fakta om vilka skolor som startat under perioden

fram till Folkbildningsrådets tillkomst fick jag gå igenom samtliga budgetpropositioner från 1968 till 1991. På Universitetsbiblioteket i Örebro fanns lyckligtvis hela serien med riksdagstryck som jag behövde. Det var faktiskt roligare än det låter att tillbringa ett antal sommarkvarter med dessa i en stillsam biblioteksmiljö.

När folkhögskolan fyllde 50 år vid andra världskrigets slut fanns 52 folkhögskolor i Sverige, vid 100-årsjubileet 105 stycken och nu 2018 blev det 155. Ökningen av antalet har alltså skett i en häpnadsväckande jämn takt, med i runda tal en ny skola om året i 150 år! Än märkvärdigare är uthålligheten; de tre första är fortfarande igång och samtliga 52 som fanns för 100 år sedan är också verkamma i dag! Skolformen uppvisar en särdeles god överlevnadsförmåga. Sedan folkhögskolans tillkomst har många andra gått i graven: folkskolan, realskolan, flickskolan, yrkeskolan, fackskolan, enhetsskolan. Fler frågeställningar och slutsatser kring vår gemensamma folkhögskolehistoria återkommer jag till framöver.